

طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر کرمان (صفحات ۳۹ تا ۷۲)

نوع مقاله: پژوهشی

لیلا عشاق خسروشاهی^۱ * مهرداد نوابخش^۲ * ابراهیم متقی^۳ * نوروز هاشم‌زهی^۴

پذیرش: ۹۸/۰۵/۲۷

دریافت: ۹۸/۰۲/۰۹

چکیده

بسیاری از انسان‌ها در جوامعی زندگی می‌کنند که «امنیت» را در راس هرم نیازهای بشری قرار می‌دهند و آن را ضروری‌ترین شرط رسیدن به نیازهای مادی و معنوی می‌دانند. سؤال اصلی پژوهش حاضر آن است که با تعیین عوامل فرهنگی موثر بر شهروندان کرمانی بالای ۲۰ سال، میزان اثرپذیری بر احساس امنیت اجتماعی آنان به چه میزانی است؟ عوامل و عناصر متعددی بر احساس امنیت اجتماعی مؤثرند که شناسایی آنها مستلزم اتخاذ رویکردی نظام‌مند می‌باشد. روش پژوهش مطالعه حاضر از دیدگاه هدف، کاربردی؛ از نظر ماهیتی کمی - پیمایشی و از نظر تاریخی پس‌رویدادی است که با مراجعه به اسناد علمی چارچوب نظری تحقیق تدوین شد و سپس با استفاده از پرسشنامه به عنوان روش گردآوری داده‌ها پیمایش صورت پذیرفت. جامعه آماری تحقیق شامل ۶۳۲۱۶۳ نفر از افراد بالای ۲۰ سال شهر کرمان در سال ۱۳۹۸ بودند که از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تعداد ۳۸۵ نفر با احتساب ۱۰ درصد امکان عدم برگشت نهایی پرسشنامه‌ها (۴۰۰ نفر) مورد بررسی قرار گرفتند. فرضیه‌های مربوط به مولفه‌های عوامل فرهنگی مشتمل بر پایبندی مذهبی، احساس آزادی، امنیت و هویت اجتماعی - فرهنگی اثرگذار بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان کرمانی در راستای تدوین مدل مد نظر قرار گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از آزمون‌های رگرسیون، T و تحلیل مسیر و در نهایت جهت طراحی

واژگان کلیدی: هویت ملی، تاریخ، فرهنگ، جغرافیا، سرزمین، ایران.

۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
leilakhosroshahi83@yahoo.com
۲. استاد جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
mehرداد_navabakhsh@yahoo.com
۳. استاد علوم سیاسی، دانشگاه تهران، ایران.
emottaghti@ut.ac.ir
۴. استادیار گروه علوم اجتماعی، واحد تهران شرق دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
no_hashemzehi@yahoo.com

مقدمه

در پیش از دوران مدرن، زندگی انسان‌ها رنگ و بویی فلسفی و دینی متفاوت با دوران مدرن داشت و بعد از رسیدن عصر روشنفکری، باعث ایجاد تحولات ذهنی، عینی و تحول در هستی‌شناسی بشر گردید و باعث دور شدن انسان‌ها از زندگی سنتی و رسیدن به سرمایه‌داری، هجوم به شهرها و ایجاد انقلاب‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی و اقتصادی گردید که این امر باعث پیامدهای منفی از جمله بیکاری، تورم و آلودگی زیست‌محیطی و... را به همراه داشت و کم‌کم احساس رضایت و امنیت در بین انسان‌ها تغییر کرد و موجب شد مردم به خوشبختی از دید دیگری بنگرند.

امنیت در جامعه دارای اهمیت خاصی بوده و عدم وجود آن باعث ایجاد هرج و مرج، بحران، نگرانی، آسیب‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی را بدنبال خواهد داشت و این افزایش ناامنی سبب از بین رفتن سلامتی اخلاقی، نظم و امنیت عمومی و ملی در جامعه می‌گردد. در جامعه امروز ما امنیت با تهدیدهای بسیاری مواجه است و آثار زیانبار آن متوجه اقشار جامعه به خصوص افراد کم‌درآمد که نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند، می‌گردد.

از گذشته دور، هموار مسئله امنیت به عنوان یکی از دغدغه‌های جوامع بشری به شمار می‌آمد و به تعبیر برخی از اندیشمندان در این زمینه، دلایل اصلی دست شستن بشر از آزادی و حیات طبیعی و تن دادن به زندگی جمعی، مسئله امنیت اجتماعی (جمعی) بود. اگرچه با اهمیت یافتن مسئله امنیت در جوامع؛ ابزار، شیوه‌ها و رویکردهای ایجاد و حفظ آن دستخوش تحولات بسیاری بوده است. در جوامع گذشته اقتداری و کنترل و نظارت نهادهای رسمی، نماد قدرت و امنیت به شمار می‌رفت، ولی امروزه عنصر اصلی نظم، امنیت و پایداری به میزان سرمایه اجتماعی، میزان پایداری به تعهدات ارزشی و دینی و رسانه‌های مرتبط با آن جامعه باز می‌گردد. بنابراین مدیریت درست و منطقی امنیت اجتماعی در جامعه، بسته به ایجاد نظم درونی در کنار نظم سیاسی و فرا روی از پارادایم سلطه فیزیکی، همچون همدلی، مشارکت مردمی، افزایش اعتماد به نهادها و حکومت در کلیه سطوح اجتماعی است (طاهری و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۶).

امنیت واژه‌ای پیچیده و به لحاظ کاربرد از گستردگی وسیعی برخوردار است. از

درونی‌ترین افکار و احساسات بشری گرفته تا مهم‌ترین مسائل بین دولت‌ها در برگیرنده امنیت است. همچنین امنیت از جمله پدیده‌ای مهم و شایان توجهی است که از نیازها و ضرورت‌های اساسی و پایه‌ای فرد و جامعه به شمار می‌رود و فقدان آن و یا اختلال در آن پیامدها و بازتاب‌های نگران‌کننده و خطرناکی به دنبال دارد و تامین و مراقبت از آن در فرآیند پایایی و پایداری امنیت در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و نظامی و جغرافیایی از مطلوبیت ویژه‌ای برخوردار است و همچنین می‌توان اظهار کرد که امنیت پیش‌زمینه یک اجتماع و احساس امنیت، بسترساز توسعه جوامع انسانی است و سعادت یک اجتماع در گرو حفظ و بقاء امنیت احساس ناشی از آن است (ترابی و گودرزی، ۱۳۸۳: ۳۲؛ طاهری و همکاران: ۱۳۹۵).

«معمولاً دشمنان داخلی و یا خارجی می‌کوشند تا فضای آرام جامعه را ناآرام نمایند، اعتقادات مردم را متزلزل کنند، اذهان مردم را آشفته نمایند و در پی استحاله فرهنگی، وارونه کردن ارزش‌ها و مسخ فرهنگی باشند، در این صورت، زمامدار و کارگزاران، وظیفه دارند که در برابر این تهدید و ناامنی فرهنگی ایستادگی نمایند، تا امنیت فرهنگی برقرار گردد» (دشتی، ۱۳۸۱: خطبه ۱۹۹-۱۹۳).

امام علی(ع) در مورد استقرار و دوام امنیت فرهنگی کوشید تا عوامل استحاله فرهنگی را به مسلمانان بشناساند و آنان را از ارتکاب به آن باز دارد. از جمله اموری که بیان داشت، عبارت بود از غیبت مسلمانی، بدگویی از یکدیگر، دروغ گفتن، زودباوری در برابر شایعات، آبروریزی مسلمانان، بحث‌های لجاجت‌آمیز، هماهنگی و پیروی از آداب و رسوم اجتماعی نامشروع و ... و نیز به مسلمانان سفارش کرد که خودتان بکوشید تا آبروی خویش را نریزید و خودتان برای امنیت فرهنگی خویش چاره‌سازی کنید: «هر که به آبروی خویش علاقه دارد، باید از بحث‌های لجاجت‌آمیز با مردم اجتناب نماید و هماهنگی با اخلاق، آداب و رسوم در مردم در موارد مشروع مایه امنیت است» (دشتی، ۱۳۸۱: خطبه ۱۹۹-۱۹۳).

امنیت به معنای ایمن شدن، در امان بودن، آرامش و آسودگی است. امنیت اجتماعی به قلمروهایی از حریم افراد مربوط می‌شود که در ارتباط با دیگر افراد جامعه، سازمان‌ها و دولت می‌باشد که به‌طور مستمر در طول زندگی روزمره با این

تبیین طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

قلمروها روبه‌رو می‌شوند (مولر، ۱، ۲۰۰۰). امنیت اجتماعی (جامعه‌ای) که معطوف به حفظ و تداوم هویت اجتماعی و فرهنگی جامعه، در شرایط متغیر و متحول اجتماعی است، بیش از هر چیزی، نیازمند وجود روابط گرم و کارآ در بین اعضای جامعه است که تحمل و مدارای اجتماعی پویا را ممکن می‌سازد. به اعتباری، امنیت اجتماعی را می‌توان در طبقه‌بندی و سلسله مراتب امنیت، در طبقات پایین قرار داد. امنیت اجتماعی، زیربنای امنیت ملی محسوب می‌شود. به گونه‌ای که ابتدایی‌ترین وظایف دولت‌ها، برقراری امنیت اجتماعی است (غفاری، ۱۳۹۰: ۱۰۴).

از دیگر مؤلفه‌های اثرگذار بر احساس امنیت افراد در جامعه، جهت‌گیری و نگرش مذهبی آنهاست. در واقع نگرش مذهبی تعیین می‌کند که چگونه کارکردهای مذهبی، به‌عنوان مکانیزمی برای ارزش‌یابی در ارتباط با حوادث استرس‌زای زندگی به‌کار می‌روند. این ارزش‌یابی می‌تواند بین نگرش‌های مذهبی و احساس امنیت اتصال برقرار کند. این بدین معناست که کل زندگی انسان وابسته به ایمان اوست، هرچه یک فرد دارای دین‌داری درونی باشد، احساس آرامش و امنیت بیشتری دارد و هرچه دین را در جهت رفاه نیازهای اجتماعی به کار ببرد و به اصل آن توجه نداشته باشد، احساس امنیت پایین‌تری دارد (الماسی، ۱۳۹۵: ۱۰۸).

یکی دیگر از مؤلفه‌های اثرگذار بر احساس امنیت ارزش‌ها در فرهنگ جامعه محسوب می‌شود، آنها به انسان‌ها می‌گویند در هر موقعیت به چه‌سان رفتار کنند. مطالعه‌ی ارزش‌های یک جامعه اهمیت زیادی برای شناخت نحوه تعاملات اجتماعی و رضایت از زندگی اعضای آن دارد. ارزش‌ها به‌عنوان یک پدیده اجتماعی، ضمن راهبری کنش‌ها، از سایر پدیده‌ها تأثیر می‌پذیرند و تغییر می‌یابند، با وجود این تغییرات ارزشی به زمان طولانی نیاز دارد و به سادگی اتفاق نمی‌افتد. ارزش‌های مدنی در کشور به وضعی دچار شده‌اند که همه یا بخشی از افراد جامعه منافع فردی را به منافع جمعی ترجیح داده و نسبت به کارهای عمومی و جمعی رغبتی از خود نشان نمی‌دهند و نوعی بی‌تفاوتی در گرایش به کارهای جمع‌گرایانه شکل گرفته و افراد به سمت خاص-گرایی سوق یافته‌اند و بین تمایلات فردی و جمعی افراد جامعه تعارض ایجاد شده

5. Moller

است و این جزء یکی از معضلات و احساس ناامنی جامعه امروز محسوب می‌شود (سلیمان‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۴۸).

جوانان بالای ۲۰ سال نیمی از جمعیت جامعه را تشکیل می‌دهند و در سال‌های اخیر و مخصوصاً در کلان‌شهرها، حضور اجتماعی آنها، به صورت دنبال کردن تحصیلات عالی، اشتغال، مشارکت سیاسی، فرهنگی و... افزایش یافته است. امروزه درصد بالایی از این افراد جویای کار، پس از استخدام، در محیط کار خود، با فقدان امنیت و حیثیت مواجه‌اند. مسئله‌ای که بیش از هر چیز باعث نگرانی آنها و احساس عدم امنیت آنها در محیط کار می‌شود (ساروخانی و همکاران، ۱۳۹۰: ۳-۲).

بنابراین، در صورتی که به امنیت اجتماعی این افراد توجه نشود مسئله‌های ذهنی مربوط به ناامنی و ترس از خطرات بالقوه کانون خانواده را مورد تهدید قرار می‌دهد. زیرا دختران و پسران جوان مهم‌ترین انتقال‌دهنده‌ی انگاره‌های اجتماعی حاکم بر جامعه هستند، لذا هر گونه خلاء عاطفی یا فقدان احساس امنیت در بین آنها می‌تواند آسیب‌های جبران‌ناپذیری را به دنبال داشته باشد که از هم‌گسیختگی، عدم انسجام در خانواده و روابط آشفته درون و برون خانوادگی از جمله نتایج آن است و احساس امنیت خانواده به معنای حفظ حریم زندگی خصوصی خانوادگی از خطرها و تهدیدها و نیز ارتقای سطح زندگی خانوادگی با اتخاذ تدابیری جهت کسب فرصت‌های زندگی است. از سوی دیگر، اهمیت مسئله امنیت در زندگی اجتماعی انسان‌ها به اندازه‌ای است که در صورت فقدان احساس امنیت، انسان‌ها در روابط اجتماعی خود با دیگران دچار شک و تردید می‌شوند و از برقراری روابط اجتماعی با دیگران پرهیز می‌کنند بر اثر تداوم چنین شرایطی سرمایه اجتماعی رو به زوال می‌رود و در دراز مدت پیامدهای منفی بسیاری بر جامعه انسانی می‌گذارد (افراسیابی و همکاران، ۱۳۹۴: ۶-۵).

در واقع امنیت در سطح جامعه با ارزش‌های فرهنگی، اجتماعی و رفع خطرات و استفاده بهینه از فرصت‌های اجتماعی حاصل می‌گردد به نظر می‌رسد با ایجاد و افزایش ارتقاء امنیت فرد، امنیت جامعه نیز بهبود می‌یابد. از این رو پژوهش حاضر از بعد نظری، به دنبال آنست که منجر به ایجاد نظریه‌ای نو در خصوص شناسایی عوامل فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی گردد. تحقیق حاضر به جامعه‌شناسان کمک می‌کند تا برداشت افراد بالای ۲۰ سال را نسبت به عوامل فرهنگی و روانشناختی مؤثر بر احساس

تبیین طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

امنیت اجتماعی بهتر بشناسد و آن چه را که به عنوان طرز تلقی خود، از عوامل فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی می‌داند با احساس امنیت اجتماعی افراد به مقایسه بنشیند. بنابراین از بعد عملی (کاربردی)، به دنبال فراهم نمودن زمینه‌های لازم جهت بازنگری عوامل فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی بوده تا نتایج آن منجر به تغییرات اساسی و اصلاح‌ساز و کارهای جامعه‌شناسی در بکارگیری عوامل فرهنگی گردد، بطوری که در نهایت با ایجاد این عوامل مؤثر منجر به ارتقای احساس امنیت اجتماعی گردد و از این طریق دستیابی به اهداف جامعه تسهیل گردد.

در نهایت نظم و امنیت اجتماعی اقشار مختلف مردم یک جامعه یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های رفتار فرهنگی شهروندان چه از نظر پژوهشگران فرهنگی - سیاسی و چه از نظر مدیران جامعه ایران محسوب می‌شود. طبقات اجتماعی مختلف در قبال مسائل فرهنگی کشور خود و حتی مسائل بین‌المللی حساس بوده و عکس‌العمل‌های خاصی را از خود نشان داده که مورد توجه مسئولان کشوری بوده است. اگر هدف ایجاد جامعه‌ای دموکراتیک باشد، باید به امنیت اجتماعی تمام طبقات جامعه در مسائل کشور توجه ویژه گردد. بر این اساس، توجه به امنیت اجتماعی شهروندان و بررسی عوامل مؤثر بر آن در جوامعی نظیر شهر کرمان که به دلیل برخورداری از جایگاه اقتصادی و موقعیت خاص استراتژیک در کشور، هرچه سریعتر باید به توسعه و استانداردهای شهری دست یابند، امری ضروری است. علاوه بر این، ویژگی‌های شهر کرمان که به دلیل مهاجرپذیر بودن از ترکیب و بافت جمعیتی، فرهنگی، اجتماعی و به خاطر هم‌مرز بودن با استان سیستان و بلوچستان، اهمیت مسأله را دوچندان می‌کند. در همین راستا، مسئولین شهر کرمان بارها به این نکته اشاره و تأکید کرده‌اند که برای رسیدن به جایگاه مناسب شهر از لحاظ توسعه، باید شهروند محوری را جزء اصول کاری خود قرار دهند. با توجه به مطالب بیان شده، تبیین جامعه‌شناختی عوامل فرهنگی موثر بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان از جمله مواردی است که انجام آن باید در اولویت پژوهش‌های دستگاه‌های مرتبط قرار گیرد. لذا پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این پرسش اساسی است که تا چه میزان عوامل فرهنگی شهروندان کرمانی می‌تواند بر احساس امنیت اجتماعی آنان اثرگذار باشد؟ در این راستا برای پاسخ به پرسش آغازین تحقیق، سئوالات فرعی زیر مد نظر قرار گرفت:

تا چه میزان پایبندی مذهبی، احساس آزادی، امنیت و هویت اجتماعی - فرهنگی بر احساس امنیت اجتماعی اثرگذار است؟

۱- ادبیات پژوهش

۱-۱- ادبیات تجربی و نظری

در ارتباط با مفهوم احساس امنیت و ابعاد آن به طور کلی مطالعاتی به صورت کمی و کیفی انجام گرفته و به رویکردهای اساسی پیرامون احساس امنیت از دیدگاه‌ها مختلف پرداخته شده است. برخی از این پژوهش‌ها مؤلفه‌های فرهنگی و ابعاد آن، و برخی به عوامل مرتبط با امنیت تاکید کرده است. در واقع می‌توان گفت امنیت یکی از نیازهای اصلی بشر به‌شمار می‌رود و اهمیت به ایمنی، اطمینان و احساس امنیت در تمام جوامع انسانی از اولویت بالایی برخوردار است. در واقع می‌توان گفت احساس امنیت یک احساس درونی است که از معرفت انسان سرچشمه می‌گیرد.

تعریف امنیت در شرایط گوناگون سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دستخوش تحول گردیده است. به‌طور خلاصه می‌توان بیان کرد که امنیت، مفهومی ذهنی و ادراکی است و تعبیر و تفسیری است که از سوی افراد درگیر با آن ارایه می‌شود. با توجه به سطوح امنیت اجتماعی، از آنجایی که اجتماعات از طریق مراودات، تعاملات و مناسبات دو جانبه و متقابل میان اعضای خویش و همچنین با سایر اجتماعات پابرجا هستند، نوع تعاملات متقابل را می‌توان معیاری برای تشخیص کم و کیف امنیت اجتماعی دانست (نویدینیا، ۱۳۸۸: ۷۶). رابرت ماندل^۱ (۱۳۷۷: ۲۲) در این خصوص بیان می‌کند: «ارایه تعریفی کامل از امنیت مستلزم بررسی و تحقیق در خصوص مفاهیم کلیدی چون قدرت، تهدید و اتحادهاست».

جدول ۱: الگوی کلی امنیت اجتماعی در جامعه‌شناسی

امنیت اجتماعی	سطوح امنیت	معیار	برنامه
تأمین «اجتماعات»	بقا و ثبات	همکاری - رقابت	شانس زندگی
تضمین آسایش	توسعه و رضایت	سلطه پذیری - سلطه‌گری	سبک زندگی
ضامن آسودگی	رهایی و زیبایی	وحدت‌گرایی - تکثر‌گرایی	سیاست زندگی

1 Robert Mondel

رابرت ماندل امنیت اجتماعی را در کتاب خویش از بعد سیاسی / فرهنگی امنیت ملی بیان می‌کند و آن را از جمله ابعادی می‌داند که کمتر از سایر موارد به آن پرداخته شده است. ماندل معتقد است ابهام در مرزهای مفهومی امنیت اجتماعی، باعث شده که تحلیلگران از برخورد مجزا با این بعد غفلت ورزیده و اغلب آن را به عنوان بخشی از امنیت نظامی یا اقتصادی مطرح نمایند. نکته اساسی در این بعد از امنیت «توانایی جامعه جهت تداوم بخشیدن به ویژگی (سیاسی / فرهنگی) بنیادی خود است» (ماندل، ۱۳۷۷: ۱۵۱). چنان که ملاحظه می‌گردد امنیت سیاسی / فرهنگی مورد نظر ماندل، همان امنیت اجتماعی است که با تأمین آزادی و به کارگیری مکانیزم‌های سازگاری از ایجاد اختلاف میان گروه‌ها جلوگیری نموده و شرایط امن را برای آنان در کنار یکدیگر در جامعه تضمین می‌نماید. در مجموع، می‌توان نتیجه گرفت آنچه نظرات تئورسین‌های امنیت ملی بر آن دلالت دارد آن است که دولت و امنیت آن، بدون توجه به افراد و گروه‌های جامعه ممکن نیست. از سوی دیگر، از امنیت اجتماعی به عنوان امنیت داخلی تعبیر می‌کنند و نقش اصلی آن را تضمین قدرت سیاسی و اقتصادی طبقه حاکمه خاص، یا بقای نظام اجتماعی و تأمین مقدار کافی از ایمنی عمومی می‌دانند (بوزان، ۱۳۹۰: ۷۹). در جوامع نوین، با فرض کاهش تهدیدات خارجی و تجاوزات نظامی، تأثیرات عوامل داخلی برای ایجاد و تثبیت شرایط امن بیشتر شده است و به همین جهت وضعیت گروه‌ها و اقشار جامعه مورد توجه قرار گرفته است.

در نظریه گیدنز عنوان شده است که امنیت وجودی یکی از صورت‌های مهم احساس امنیت به معنای وسیع آن است. این اصطلاح به اطمینانی اطلاق می‌شود که بیشتر آدم‌ها به تداوم شخصیت هویت خود و دوام محیط‌های اجتماعی و مادی کنش در اطراف خود دارند. امنیت وجودی با «هستی» یا به اصطلاح پدیده‌شناسی هستی در جهان سر و کار دارد. اما این امنیت نه یک پدیده شناختی، بلکه پدیده‌ای عاطفی است یعنی احساس ناامنی وجودی در ناخودآگاه ریشه دارد. این احساس ناامنی و دلهره‌ها بیشتر در نتیجه حساسیت شدید عاطفی پدید می‌آید (گیدنز، ۱۳۷۷: ۱۱۱).

بوزان امنیت اجتماعی را به حفظ مجموعه ویژگی‌هایی ارجاع می‌دهد که بر مبنای آن افراد خود را عضو گروه خاصی تلقی نموده‌اند. از دیدگاه وی امنیت اجتماعی عبارت است از توانایی گروه‌های مختلف صنفی، قومی، محلی و... در حفظ هستی و

هویت خود. در واقع، بوزان امنیت را حالت فراغت از هویت جمعی و گروهی تلقی می‌کند. دسته دوم تعاریف، امنیت را به عنوان فقدان هراس از ویرانی و تهدید ارزش-های جامعه می‌دانند. اگر امنیت اجتماعی شامل تمهیداتی برای حفظ زندگی اعضای جامعه و سپس حفظ راه و روش زندگی آنان است، بنابراین می‌توان امنیت اجتماعی را رفع تهدید از عنصر اتصال دهنده اعضای جامعه به یکدیگر در نظر گرفت. این نوع تعریف از امنیت شامل امنیت حاصل فضای اجتماعی است؛ این فضای اجتماعی سطح کلان یا دولت به معنای عام را در بر نمی‌گیرد؛ امنیت اجتماعی فقط به سطح امنیت فرد محدود نمی‌شود؛ امنیت اجتماعی بر مجموعه‌ای از افراد تأکید می‌کند که عنصر یا عناصری ویژه مانند: جنسیت، قومیت، مذهب و... آنها را به هم مرتبط می‌سازد؛ زمانی که ارزش‌های اتصال‌دهنده افراد تهدید گردد، امنیت اجتماعی متزلزل می‌شود. دسته سوم از تعاریف، بر فراغت جمعی از تهدیدی که عمل غیرقانونی دولت یا دستگاه یا فرد و یا گروهی که در تمام یا قسمتی از جامعه به وجود آورده است، تأکید می‌ورزد (گروسی، ۱۳۸۶: ۲۹).

اصطلاح امنیت اجتماعی را باری بوزان برای اولین بار در کتاب «مردم، دولت‌ها و هراس» به کار برد. وی امنیت اجتماعی را به قابلیت حفظ الگوهای زبانی، مذهب، هویت و عرف ملی مربوط دانسته است (بوزان، ۱۳۹۰: ۳۴). امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ ویژگی‌هایی اشاره دارد که بر اساس آن، افراد خود را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند، یا به عبارتی، با جنبه‌هایی از زندگی فرد ارتباط پیدا می‌کند که هویت گروهی او را شکل می‌دهد (نبوی و همکاران، ۱۳۸۹: ۷۶). نکته‌ای که بوزان با ظرافت به آن اشاره می‌کند، این است که ممکن است در جامعه‌ای امنیت وجود داشته باشد، اما به دلایلی فرد احساس امنیت نکند. وی می‌گوید که احساس ایمنی ذهنی یا اعتماد به دانستی‌های فشرده، به هیچ روی به منزله‌ی وجود امنیت واقعی یا درستی دریافت‌های شخصی نیست؛ برای مثال، اگر فرد مرفه‌در کشوری مرفه در نظر گرفته شود، نمی‌توان چندان مطمئن بود که امنیت در مفهوم جامع آن برای وی تأمین گردد، چرا که هر یک از افراد جامعه اعم از غنی و فقیر به طور نسبی در معرض تهدیدات مختلفی، از جمله: تهدیدات طبیعی (مانند زلزله، قحطی، سیل)، تهدیدات فیزیکی یا جسمی (درد، صدمه و مرگ)، تهدیدات اقتصادی (سرقت یا تخریب اموال، عدم اشتغال)، تهدیدات

تبیین طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

حقوقی (زندانی شدن، فقدان آزادی بیان)، تهدیدات موقعیتی (از دست دادن شغل، تنزل رتبه)، تهدیدات اجتماعی (نبود اعتماد، فقدان تعهد، از دست دادن آبرو و ارزش های اخلاقی) قرار می گیرند (بوزان، ۱۳۹۰: ۸۶).

بخشی از گفتمان حاکم بر امنیت اجتماعی وجه سلبی آن می باشد، که ناشی از این مسئله است که شرایط فارغ بودن از ترس، خطر، زیان و صدمه را برای گروه های اجتماعی یا کلیه شهروندان یک نظام اجتماعی جهت برخوردار بودن از شرایط اطمینان خاطر و آرامش از سوی دولت یا حاکمیت با توسل به زور و قدرت فراهم کرد. چنانکه مولار خاطر نشان می کند، امنیت اجتماعی زمانی حاصل می شود که جامعه تهدیدی در باب مؤلفه های هویتی خود احساس کند. «به نظر مولار امنیت اجتماعی مقوله ای است که افراد و دولت به همراه یکدیگر در تأمین آن سهم و شریک هستند و از این رو، بتدریج و همگام با غیر قابل تفکیک شدن دولت و جامعه از یکدیگر، همین حالت در خصوص ناامنی آن دو مصداق پیدا می کند. در حال حاضر با توجه به کاهش کنترل حکومت ها بر جوامع خود، ظهور جنبش های جدایی طلب، فراملی، افزایش روز افزون مهاجرت و جریان حرکت پناهندگان و چهارچوب های در حال تحول داخلی و خارجی بررسی روابط دولت و مردم امری اجتناب ناپذیر است. و تعریف گفتمان جدید امنیتی برای تنظیم روابط میان مردم و دولت ها در قالب گروه های اجتماعی ضروری می باشد. وی در همین راستا مفهوم امنیت اجتماعی را بیان می کند. مولار تاکید دارد که امنیت سیاسی به ثبات سازمانی کشورها، نظام های دولت و ایدئولوژی های که به دولت ها و حکومت ها مشروعیت می بخشد، مربوط می شود اما امنیت اجتماعی به بقای گروه هایی توجه دارد که به جهت اشتراک اعضای آن در اندیشه، احساس و اعمال، کلیت یکپارچه ای را تشکیل می دهند که از آن به عنوان هویت یاد می شود.» (طاهری، همکاران، ۱۳۹۵: ۱۳۲-۱۳۱).

مرتن تعارض ساختاری در جامعه را باعث افزایش بی نظمی و ناامنی می داند و معتقد است که تعارض ساختاری هنگامی به وجود می آید که بین اهداف زندگی (ارزش های اجتماعی) و وسایل رسیدن به آنها (هنجارها و فرصت های اجتماعی)

1 Moller

ناهماهنگی ایجاد گردد. (رفیع پور، ۱۳۷۸: ۲۳۹) اما تعارض ساختاری خود بیش از هر چیزی معلول افزایش تراکم جمعیت است. بدین شرح که به دنبال افزایش تراکم جمعیت: تعداد گروه‌های کوچک‌تر درون جامعه بیشتر می‌شوند و خرده فرهنگ‌های بیشتری به وجود می‌آیند؛

نوآوری و ابداع در نتیجه تضعیف فرایند کنترل اجتماعی و افزایش آزادی فردی بیشتر می‌شود؛ تعداد و تنوع خرده فرهنگ‌ها افزایش نوآوری، تنوع و گوناگونی در فرایندهای جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی را در پی دارد؛ همیشه گستره و شدت موارد فوق با پدیده «مهاجرت» افزایش می‌یابد؛ به این علت که افزایش تراکم جمعیت در یک منطقه معین هم می‌تواند حاصل مهاجرت افراد و اقوام مختلف به آن منطقه باشد و هم ممکن است علت مهاجرت‌های بعدی باشد و اینها همه زمینه تعارض ساختاری را فراهم کرده و بر پهنه و عمق آن می‌افزایند.

از سوی دیگر به تعبیر جامعه‌شناسان فرهنگ دارای سه اصل است: نخست، تغییر دادن جهت انتقاد از ساختار اجتماعی به خود فرد که در بین افراد دیگر جامعه جایگاهی دارد ولی فرصت کامل و برابر با دیگران برای رسیدن به هدف را ندارد. دوم، حفاظت از ساختار معین قدرت اجتماعی که در آن افراد قشرهای پایین جامعه هویت خود را با توجه به دیگران مشخص نمی‌کنند، بلکه با آنها که در مرتبه بالا هستند، می‌سنجند و سوم، فراهم کردن نیروی لازم جهت هم‌نوایی با اصول فرهنگی ناظر بر فزون‌خواهی‌های فزآینده، یعنی افرادی که هم‌نوایی نمی‌کنند و به استقرار در جایگاهی پایین‌تر از عضو کامل جامعه تهدید می‌شوند (کوزر، روزنبرگ: ۱۳۹۳: ۴۳۲). بروس کوئن^۱ فرهنگ را مجموعه‌ای از رفتارهای اکتسابی و ویژگی اعتقادی اعضای یک جامعه معین بیان می‌کند. کلمه اکتسابی در رفتار مهم است که فرهنگ را از رفتارهای برخاسته از وراثت و ویژگی‌های زیستی متمایز می‌کند. در واقع فرهنگ چیزی است که مردم با آن زندگی می‌کنند و مجموعه‌ای از رفتارها، دانش‌ها، باورها، عادات و اخلاقیات فردی است که به‌عنوان عضوی، آن جامعه را در بر می‌گیرد (بروس کوئن، ۱۳۹۰: ۵۶).

1 Bruce Cohen

تبیین طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

در این قسمت به طور اجمالی به بررسی تحقیقات مرتبط با ادبیات تحقیق پرداخته می‌شود:

چونگ کون کیم^۱ (۲۰۱۷) در تحقیقی تحت عنوان «کلید ارتباط اجتماعی، یک پارادایم جدید برای امنیت» به این نتیجه رسید که روابط اجتماعی به عنوان مکانیسم دارای اعتبار می‌باشد و اگر در یک دوره طولانی استفاده شود در مقایسه با یک طرح سنتی به صورت پیام‌های کوتاه از اعتبار بیشتری برخوردار است و این روابط اجتماعی به عنوان یک کلید موفقیت‌آمیز برای کاربران، سودمند و دارای اعتبار می‌باشد و مفهوم معنی‌داری برای امنیت خواهد داشت.

جعفری و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود به عنوان «عوامل تأثیرگذار بر امنیت اجتماعی شهروندان تبریز» با نمونه‌گیری ۴۰۰ نفری بین شهروندان ۱۸ تا ۶۴ سال به این نتیجه رسیدند هر قدر رفاه اجتماعی در جامعه افزایش یابد متعاقباً امنیت و احساس امنیت در جامعه افزایش می‌یابد و همچنین مشخص شد که رسانه نقش میانجی و کلیدی را در افزایش امنیت اجتماعی در جامعه ایفا می‌کند.

کریمی و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه «قانون‌گریزی و عوامل فرهنگی اجتماعی موثر بر آن در شهر مریوان»، در یک نمونه‌گیری ۳۸۵ نفری به این نتیجه رسیدند متغیرهای مختلفی مانند کنترل اجتماعی، اعتماد اجتماعی و رضایت از زندگی افراد و نگرش افراد نسبت به قانون‌گریزی رابطه مستقیم معنی‌داری دارد و همچنین رضایت انسان‌ها از وضعیت موجود در جامعه احساس خوشایندی به افراد داده و افراد جامعه هم قوانین موجود در جامعه را مثبت و مطلوب ارزیابی کرده‌اند.

محمدی و مرادی‌پادوک (۱۳۹۲) در تحقیق خود با نام «بررسی احساس امنیت زنان در مناطق مختلف شهری: نمونه موردی مناطق ۵ و ۱۳ اصفهان»، با به‌کارگیری یک نمونه ۲۰۰ نفری، امنیت زنان اصفهان را در دو منطقه پنج و سیزده که از لحاظ اجتماعی و اقتصادی متفاوت بودند، مورد بررسی قرار دادند. متغیر امنیت در سه بعد امنیت اجتماعی، کالبدی و عمومی مورد سنجش قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که در میزان امنیت زنان دو منطقه مورد بررسی، تفاوت معنی‌داری وجود دارد و منطقه ۵ از

1 Chong kwon kim

لحاظ ابعاد مورد بررسی نسبت به منطقه‌ی ۱۳ در سطح بالاتری قرار دارد. نادری (۱۳۹۴) بررسی تأثیر فرهنگ اسلامی بر امنیت اجتماعی، از روش کمی و پیمایشی به این نتیجه رسید که رابطه معنی‌داری بین فرهنگ اسلامی مبتنی بر وحی ابعاد کلان فرهنگی و امنیت اجتماعی همبستگی معنی‌داری وجود دارد.

حاتمی و همکاران (۱۳۹۴) در یک تحقیق پیمایشی به بررسی عوامل مرتبط با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان زنان شهر کرمانشاه پرداختند و به این نتیجه رسیدند که پایبندی مذهبی، حمایت اجتماعی، تحصیلات و نکات ایمنی بیشترین ارتباط را با احساس امنیت اجتماعی دارند به غیر از متغیر تاهل که با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه معنی‌داری ندارد.

در مطالعه موحد و همکاران (۱۳۹۲) بررسی رابطه عوامل فرهنگی و اجتماعی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر شیراز صورت پذیرفت. از روش کمی و پیمایشی با حجم نمونه ۶۰۰ نفر مورد مطالعه، یافته‌های تحقیق حاکی از آن بود که نهاد دین و توسعه احساس امنیت اجتماعی نقش محوری دارد و پیامدهای دینداری با احساس امنیت اجتماعی زنان ارتباط معنی‌داری دارد.

خواججه‌نوری و کاوه (۱۳۹۲) در مطالعه «رابطه بین مصرف رسانه‌ای و احساس امنیت اجتماعی» با به‌کارگیری یک نمونه ۳۸۲ نفری از زنان ۱۵-۳۵ ساله شهر سنندج، به این نتیجه رسیدند که ۳۶/۶ درصد زنان دارای احساس امنیت پایین، ۵۰/۴ درصد زنان دارای احساس امنیت متوسط و تنها ۱۲/۹ درصد زنان دارای احساس امنیت بالا بودند. آنها همچنین دریافتند که استفاده از تلویزیون داخلی و رادیوی داخلی بیشترین تأثیر را بر احساس عدم امنیت آنها داشته است. تحلیل رگرسیون چند متغیره آنها هم نشان داد که متغیرهای نوع مسکن، سن، رسانه و تحصیلات در مجموع توانستند ۳۸ درصد تغییرات متغیر وابسته را تبیین کنند.

پوراحمد و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیقی با هدف بررسی روابط ابعاد دین‌داری با متغیرهای احساس امنیت در سطح شهرستان کوه‌دشت با روش توصیفی-تحلیلی ۴۰۰ نفر را تحت مطالعه قرار دادند. یافته‌های تحقیق حاکی از همبستگی معنی‌دار اکثر ابعاد دین‌داری با متغیرهای احساس امنیت است. نتایج بررسی‌های آنها نشان دهنده این نکته است که ابعاد دین‌داری بیشترین ارتباط را با متغیر ترس از انواع فضاهای شهری و

تبیین طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

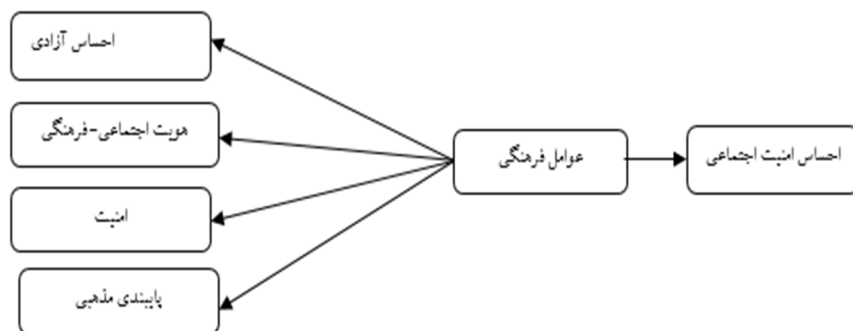
روستایی دارد. محققان با استناد به نتایج تحقیق ضرورت توجه به اصول و شعائر اسلامی و گسترش برنامه‌های مذهبی و فرهنگی را به منظور افزایش سطح احساس امنیت مردم پیشنهاد کرده‌اند.

نیازی و همکاران (۱۳۹۰) طی تحقیقی به تبیین عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر احساس امنیت زنان پرداختند. یافته‌های پژوهش رابطه معنی‌دار بین متغیرهای اجتماعی و فرهنگی (مهارت‌های زندگی، سرمایه اجتماعی، هویت ملی، سرمایه فرهنگی و پایگاه اجتماعی-اقتصادی) با مقوله احساس امنیت اجتماعی زنان در مناطق (شمال و جنوب تهران) را نشان داده است. نتایج آزمون t تفاوت معنی‌دار بین احساس امنیت در بین زنان مناطق شمال و جنوب تهران را در سطح اطمینان ۹۹ درصد نشان داده است.

جکسون^۱ (۲۰۰۴) در تحقیقی که در جامعه انگلیس با موضوع تبیین اجتماعی و فرهنگی ترس از جرم و جنایت انجام داد نتیجه گرفت که دست کم، برخی جنبه‌های مفهوم آسیب‌پذیری می‌تواند سطوح متفاوت ترس از جرم و ناامنی را بین گروه‌های سنی و جنسیتی توضیح دهد. تاثیر جنسیت بر احساس ناامنی، به وسیله درجات گوناگون آسیب‌پذیری (کنترل، پیامد و ارزیابی خود از آسیب‌پذیری فیزیکی) و همچنین، ارزیابی‌های گوناگون پاسخ‌دهندگان از احتمال وقوع جرم (ارزیابی آنها از احتمال وقوع جرم در سطح فردی و در سطح مقایسه‌ای با دیگران) تبیین شد.

در نهایت این پژوهش از تلفیق نظریات گیدنز، بوزان، مولر و مرتن در زمینه تبیین عوامل فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی استفاده شده است. با توجه به ادبیات نظری تحقیق ساختار منطقی چارچوب نظری پژوهش حاضر به شکل (۱) قابل بیان است.

1. Jackson

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش
 ماخذ: برگرفته از مدل‌های Buzan Barry, 2016, Hobbs; 2014

۲- روش پژوهش

این پژوهش از نوع کمی و از نظر هدف کاربردی و از نظر روش پیمایش می‌باشد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته است و جهت اطمینان از اعتبار صوری استفاده شده است. داده‌های مورد نیاز برای آزمون فرضیه‌ها و مدل نظری پژوهش از طریق پرسشنامه جمع‌آوری گردیده و برای تدوین مبانی نظری تحقیق، چهارچوب نظری، ادبیات و پیشینه تحقیق نیز از روش اسنادی به‌عمل آمده است. جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق با توجه به اهداف و ویژگی‌های پژوهش، کلیه شهروندان در سن قانونی مشارکت از ۲۰ سال به بالای شهر کرمان را شامل می‌شود که مطابق سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران، ۶۳۲۱۶۲ نفر می‌باشد. از این تعداد ۳۲۱۱۳۵ نفر مرد و ۳۱۱۰۲۷ نفر زن هستند.

روش نمونه‌گیری خوشه‌ای است که با توجه به گستردگی میزان جامعه آماری و عدم امکان دسترسی به تمامی اعضای جامعه، باید تعدادی از افراد را که معرف جامعه کل باشند به عنوان حجم نمونه انتخاب کنیم. در این پژوهش با استفاده از فرمول کوکران به استخراج حجم نمونه پرداخته شد که حجم نمونه ۳۸۴ نفر از شهروندان بالای ۲۰ سال شهر کرمان می‌باشند. لازم به ذکر است که تمام بررسی‌ها در این پژوهش بر اساس ۴۰۰ آزمودنی صورت گرفته است.

تیین طراحی مدل تیبنی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{N \cdot d^2 + t^2 \cdot p \cdot q}$$

برای انتخاب حجم نمونه از فرمول عمومی کوکران (که در آن p احتمال وجود صفت و q عدم وجود صفت ۰.۵ در نظر گرفته می شود) استفاده گردید.

$$n = \frac{632162 \times (1/96)^2 \times (.5) \times (.5)}{632162 \times (0.05)^2 + (1/96)^2 \times (.5) \times (.5)} = 384$$

روش نمونه گیری در پژوهش حاضر نمونه گیری مختلط (خوشه‌ای چند مرحله‌ای با تخصیص متناسب) می‌باشد. براساس این روش ابتدا شهر کرمان را به چند خوشه طبقه‌بندی کرده، سپس از داخل هر خوشه افراد نمونه به طور تصادفی انتخاب و پرسشنامه بین آنان توزیع می‌گردد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، کار تجزیه و تحلیل اطلاعات بر روی آن‌ها صورت می‌گیرد.

منطقه شهری	زنان	مردان	جمع
شاخص آماری			
فروانی هر طبقه (ni)	۳۱۱۰۲۷	۳۲۱۱۳۵	۶۳۲۱۶۲
نسبت هر طبقه به جامعه p = ni / N	۰/۴۹	۰/۵۱	۱
نسبت نمونه به جامعه nk = p * n	۱۸۸	۱۹۶	۳۸۴

جدول ۲ تفکیک نمونه آماری برحسب جنسیت

تعریف عملیاتی مفاهیم و متغیرهای پژوهش به صورت زیر صورت پذیرفت.
 امنیت: یک پدیده اداری و احساسی است یعنی این اطمینان بایستی در ذهن توده مردم به وجود بیاید که امنیت لازم برای ادامه زندگی بدون دغدغه، وجود دارد، تا امنیت وجود داشته باشد. مفهوم امنیت مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت است و در مورد افراد به معنی آن است که مردم هراس و بیمی نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع خود نداشته باشند و حقوق آنها به هیچ‌وجه به مخاطره نیفتد و

هیچ عاملی، حقوق مشروع آنان را تهدید نکند (طاهری و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۰). برای سنجش این متغیر از سوال‌هایی، مانند میزان کیفیت، رفاه زندگی، میزان جرائم و آسیب‌ها و آزار و اذیت جنسی و مشاخره در قالب طیف لیکرت استفاده شده است. احساس آزادی: مسأله آزادی و اختیار آدمی، در جامعه شناسی نیز به گونه‌های مختلفی توجه جامعه‌شناسان را به خود جلب کرده است. برای آن دسته جامعه‌شناسانی که جامعه‌شناسی را همانند علوم طبیعی قرون هجده و نوزده یک علم قطعی و دترمینیستی می‌دانند و از "علیت اجتماعی" در قیاس با "علیت طبیعی" دم می‌زنند، تعیین جایگاهی برای اختیار و اعمال اختیاری و آزادانه انسان کاری بس دشوار و، در حقیقت، محال است، اما از منظری دیگر مسایل و مشکلات مهمی در باب آزادی فرد در جامعه روبرو خواهیم شد. یکی از این مسایل، تبیین رابطه "فرد" و "اجتماع" است، به صورتی که فرد بتواند حد معقولی از آزادی خود را در جامعه حفظ کند و دخالت نهادها و نظام‌های اجتماعی در افکار و رفتار افراد تا بدان جا گسترش نیابد که دیگر جایی برای اعمال آزادی‌های فردی باقی نماند (حداد عادل، ۱۳۸۵: ۴۸). بر این اساس، برای سنجش این متغیر از سوال‌هایی مانند رعایت حجاب، پوشش ظاهری و استفاده از مد و مدگرایی استفاده شده است.

پایبندی مذهبی: زیگموند فروید^۱ و دیوید ریزمن^۲ معتقدند که انسان‌ها دارای سیستم کنترل درونی هستند. به اعتقاد آنها عواملی وجود دارند که انسان‌ها را از کارهای نامشروع باز می‌دارند. یکی از مهم‌ترین این عوامل، مذهب است. اگر پایبندی‌های مذهبی اعضای یک جامعه قوی باشد، نشان‌ها کمتر به سوی کارهای نامشروع خواهند رفت و خود را به طور درونی کنترل خواهند نمود که این قوی‌ترین و موثرترین نوع کنترل است، آن هم بدون هزینه نیروی انتظامی و غیره. در مقابل اگر نقش دین در جامعه و در مردم تضعیف گردد، امکان انحراف و آنومی به شدت افزایش می‌یابد. بدین منظور پرداختن به امور مذهبی افراد خصوصاً جوانان و پاسخ به سوالات و شبهات آنها موجب تداعی ساختار وجدانی در آنها شده و وجدان، خود به صورت یک مکانیسم قوی درونی به فعالیت می‌پردازد (رفیع پور، ۱۳۷۸: ۳۸). پایبندی

1 . Freud

2 . Riesman

تبیین طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

مذهبی با میزان مراجعه به مساجد، شرکت در اقامه نماز جماعت، کمک‌های مالی به مراسم‌های مذهبی، برپایی مجالس دعاء، اعتقادات مذهبی، میزان آگاهی از احکام دینی، ارتباط نداشتن با نامحرم سنجیده شده است.

هویت اجتماعی و فرهنگی: «هویت اجتماعی» و «هویت جمعی» حوزه ای از حیات اجتماعی است که فرد خود را با ضمیر «ما» متعلق و متناسب بدان می‌داند و در برابر آن احساس تعهد و تکلیف می‌کند. این هویت جمعی را می‌توان در سطوحی مرتبط از کوچک و خاص به بزرگ و عام چون خویشاوندی، هم‌طایفگی، هم‌محلی، هم‌روستایی، هم‌زبانی، هم‌شهری، هم‌مذهب و هم نوع تقسیم بندی کرد (شمشیری، ۱۳۸۷: ۴۰). پیوند میان هویت و فرهنگ چنان عمیق است که اغلب هویت را پدیده‌ای فرهنگی می‌دانند و برای فرهنگ، شأن مستقلی در هویت قائل می‌شوند. از این رو در ترکیب هویت فرهنگی باید به مقوله پیچیده فرهنگ توجه بیشتری کرد. در یک تعریف لغت‌نامه‌ای، فرهنگ هر آن چیزی است که کسب می‌کنیم، می‌آموزیم، می‌توانیم انتقال دهیم و در یک کلام مجموعه حیات اجتماعی است که از سازمانهای نهادی تا حیات روانی را در بر می‌گیرد (بیرو، ۱۳۸۰: ۷۷). عوامل متعددی وجود دارد که بر شکل‌گیری هویت اجتماعی و فرهنگی افراد تأثیرگذار هستند برای همین منظور از شاخص‌های زیر برای اندازه‌گیری این متغیر استفاده شد: شان و منزلت زنان و مردان، تفاوت‌های میان افراد و نابرابری در منابع مادی و فرهنگی، همدلی، شرکت در فعالیت‌های سیاسی و فرهنگی، نرخ باسوادی.

اطلاعات به دست آمده به دو روش تجزیه و تحلیل توصیفی جهت تجزیه و تحلیل متغیرها و میزان همبستگی و رابطه قرار گرفت و از آزمونهای رگرسیون، T و تحلیل مسیر و داده‌ها برای تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از نرم افزار SPSS تحت Windows و Amos استفاده شده است.

۳- یافته‌های پژوهشی

تعداد ۱۳۶ نفر از پاسخ دهندگان در بازه سنی ۲۰-۲۴ سال قرار گرفته‌اند، تعداد ۱۴۳ نفر در بازه ۲۵ تا ۳۵ سال قرار دارند، ۷۲ نفر از پاسخ دهندگان ۳۶ تا ۴۵ سال سن دارند، ۳۵ نفر از پاسخ دهندگان ۴۶ تا ۵۵ سال سن دارند و تنها ۱۴ نفر از پاسخ

دهندگان بیش از ۵۵ سال سن دارند. و میانگین سنی پاسخگویان ۳۱ سال است. از ۴۰۰ فرد مورد بررسی ۹۱ نفر (۲۲/۸ درصد) مجرد، ۱۲۸ نفر (۳۲/۰ درصد) متاهل، ۶۱ نفر (۱۵/۲ درصد) بدون همسر و ۱۲۰ نفر (۳۰/۰ درصد) وضعیت تاهل سایر داشته‌اند. در جدول ۳ توزیع فراوانی بر حسب وضعیت تاهل آورده شده است. از ۴۰۰ فرد مورد بررسی ۲۴۹ نفر بیکار، ۴۰ نفر کارمند، ۹۱ نفر صاحب مشاغل آزاد و ۲۰ نفر دانشجو بودند. در جدول ۴ توزیع فراوانی بر حسب وضعیت اشتغال آورده شده است.

جدول ۳ توزیع فراوانی افراد مورد بررسی بر اساس وضعیت تاهل و اشتغال

وضعیت تاهل	فراوانی	درصد	وضعیت اشتغال	فراوانی	درصد
مجرد	۹۱	۲۲/۸	بیکار	۲۴۹	۶۲/۲
متاهل	۱۲۸	۳۲/۰	کارمند	۴۰	۱۰/۰
بدون همسر	۶۱	۱۵/۲	آزاد	۹۱	۲۲/۷
سایر	۱۲۰	۳۰/۰	دانشجو	۲۰	۵/۰
کل	۴۰۰	۱۰۰/۰	کل	۴۰۰	۱۰۰/۰

در این قسمت مقادیر شاخص‌های توصیفی متغیرهای مطالعه در جدول ۴ آورده شده است. میانگین و انحراف معیار برای متغیر پابندی مذهبی به ترتیب برابر ۳/۴۲ و ۰/۵۷، برای متغیر احساس آزادی به ترتیب برابر ۲/۹۰ و ۰/۶۴، برای متغیر امنیت به ترتیب برابر ۲/۹۵ و ۰/۵۴ و برای متغیر هویت اجتماعی- فرهنگی به ترتیب برابر ۲/۹۲ و ۰/۵۸ محاسبه شد. از طرفی با توجه به این که مقادیر چولگی و کشیدگی در بازه (۲، ۲-) قرار دارند؛ پس داده‌ها از توزیع نرمال دور نیست.

جدول ۴ مقادیر شاخص‌های توصیفی در خصوص متغیرهای تحقیق (n=۴۰۰)

متغیر	ابعاد	مد	میانه	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
عوامل فرهنگی	پابندی مذهبی	۴/۰	۳/۶	۳/۴۲	۰/۵۷	-۰/۹۹۲	۰/۶۹۷	۱/۰	۴/۰
	احساس آزادی	۳/۰	۳/۰	۲/۹۰	۰/۶۴	-۰/۶۴۷	۰/۱۸۲	۱/۰	۴/۰
	امنیت	۳/۰	۳/۰	۲/۹۵	۰/۵۴	-۰/۶۲۹	۰/۳۴۸	۱/۳	۴/۰

تبیین طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

۴/۰	۱/۱	-۰/۱۵۶	-۰/۴۵۴	۰/۵۸	۲/۹۲	۳/۰	۲/۷	هویت اجتماعی- فرهنگی	
۵/۰	۱/۶	-۰/۰۳۵	-۰/۵۳۱	۰/۶۵	۳/۸۵	۳/۹	۴/۶	کل	احساس امنیت اجتماعی

توصیف ابعاد متغیر عوامل فرهنگی

علاوه بر شاخص‌های توصیفی برای ابعاد متغیر عوامل فرهنگی، نمرات به دست آمده از میانگین سؤالات مربوط به ابعاد متغیرهای مورد بررسی به پنج رده خیلی کم (۱-۱/۸)، کم (۲/۶-۱/۸)، متوسط (۳/۴-۲/۶)، زیاد (۴/۲-۳/۴) و خیلی زیاد (۵-۴/۲) تقسیم شد تا توصیفی کیفی از این متغیرها ارائه شود. نتایج در جدول ۶ آورده شده است.

ردیف	بعد	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
۱	پابندی مذهبی	خیلی کم	۳	۰/۸
		کم	۳۹	۹/۷
		متوسط	۱۲۳	۳۰/۸
		زیاد	۲۳۵	۵۸/۷
		خیلی زیاد	۰	۰/۰
۲	احساس آزادی	خیلی کم	۲۸	۷/۰
		کم	۸۶	۲۱/۵
		متوسط	۱۹۳	۴۸/۳
		زیاد	۹۳	۲۳/۲
		خیلی زیاد	۰	۰/۰
۳	امنیت	خیلی کم	۱۵	۳/۸
		کم	۷۶	۱۹/۰
		متوسط	۲۲۲	۵۵/۵
		زیاد	۸۷	۲۱/۷
		خیلی زیاد	۰	۰/۰

۴	هویت اجتماعی- فرهنگی	خیلی کم	۱۷	۴/۳
		کم	۹۳	۲۳/۲
		متوسط	۱۸۹	۴۷/۳
		زیاد	۱۰۱	۲۵/۲
		خیلی زیاد	۰	۰/۰

جدول ۶ توزیع فراوانی ابعاد متغیر عوامل فرهنگی (n=۴۰۰)

قبل از بررسی فرضیات تحقیق، نرمال بودن متغیرهای مطالعه مورد بررسی قرار گرفت. برای بررسی فرض نرمال بودن متغیرهای مطالعه از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف یک نمونه‌ای استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول ۷ آورده شده است. با توجه به این که سطح معناداری متناظر با آماره Z، در مورد همه متغیرهای مورد بررسی بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است؛ در نتیجه فرض صفر مبنی بر نرمال بودن داده‌ها پذیرفته می‌شود. به دلیل برقراری فرض نرمال از روش‌های پارامتری برای بررسی فرضیه‌های تحقیق استفاده شده است.

متغیر	ابعاد	حجم نمونه	آماره آزمون	معنی داری	نتیجه
عوامل فرهنگی	پایبندی مذهبی	۴۰۰	۱/۰۴۶	۰/۲۲۴	نرمال
	احساس آزادی	۴۰۰	۰/۹۵۲	۰/۴۰۰	نرمال
	امنیت	۴۰۰	۰/۸۱۴	۰/۵۲۱	نرمال
	هویت اجتماعی- فرهنگی	۴۰۰	۰/۹۴۰	۰/۳۴۰	نرمال
احساس امنیت اجتماعی	کل	۴۰۰	۰/۴۴۰	۰/۹۹۰	نرمال

جدول ۷ نتایج آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف برای بررسی پذیره نرمال بودن

* در سطح ۰/۰۵ معنی دار

برای بررسی وضعیت متغیرهای مورد مطالعه از آزمون t یک نمونه‌ای استفاده شد (به دلیل نرمال بودن متغیر). نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۸ آورده شده است. با توجه به نتایج حاصل از آزمون t یک نمونه‌ای و بزرگ‌تر بودن آماره t از

تیین طراحی مدل تیبنی عوامل فرهنگی موثر بر... لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

ناحیه بحرانی ۱/۹۶ و $p < ۰/۰۵$ ابعاد عوامل فرهنگی به جز امنیت و متغیر احساس امنیت اجتماعی رد می‌شود. مثبت بودن آماره t و میانگین تجربی بزرگ‌تر از ۳ برای پایبندی مذهبی و احساس امنیت اجتماعی نشان می‌دهد که وضعیت این متغیرها بیشتر از متوسط است ($p < ۰/۰۵$) و میانگین مشاهده شده بیشتر از ۳/۰ و آماره t مثبت؛ منفی بودن آماره t و میانگین تجربی کوچک‌تر از ۳ برای متغیرهای احساس آزادی و هویت اجتماعی - فرهنگی نشان می‌دهد که وضعیت این متغیر کمتر از حد متوسط است ($p < ۰/۰۵$) و میانگین مشاهده شده کمتر از ۳/۰ و آماره t منفی).

میانگین نظری = ۳/۰					متغیر
p	درجه آزادی	آماره t	انحراف معیار	میانگین مشاهده شده	
$< ۰/۰۰۱^*$	۳۹۹	۱۴/۵۸۱	۰/۵۷	۳/۴۲	پایبندی مذهبی
$۰/۰۰۳^*$	۳۹۹	-۳/۰۳۵	۰/۶۴	۲/۹۰	احساس آزادی
$۰/۰۶۱$	۳۹۹	-۱/۸۸۲	۰/۵۴	۲/۹۵	امنیت
$۰/۰۰۵^*$	۳۹۹	-۲/۸۲۱	۰/۵۸	۲/۹۲	هویت اجتماعی - فرهنگی
$< ۰/۰۰۱^*$	۳۹۹	۲۶/۲۴۳	۰/۶۵	۳/۸۵	احساس امنیت اجتماعی

جدول ۸ نتایج آزمون t یک نمونه‌ای برای بررسی وضعیت موجود متغیرهای مطالعه

* در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار

هدف اصلی این تحقیق بررسی عوامل فرهنگی بر احساس امنیت اجتماعی می‌باشد. جهت بررسی روابط علی فوق از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. خلاصه نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه‌های اصلی پژوهش در ادامه آورده شده است.

فرضیه ۱. بین عوامل فرهنگی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

بر اساس جدول ۹ و ضرایب مسیر، بین پایبندی مذهبی و احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد ($p < ۰/۰۵$) و ضریب مسیر با ۰/۱۱۸). همچنین بین احساس آزادی و احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد ($p < ۰/۰۵$) و ضریب مسیر برابر با ۰/۲۹۰). به علاوه بین امنیت و احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد ($p < ۰/۰۵$) و ضریب مسیر برابر با ۰/۳۱۱). در

نهایت بین هویت اجتماعی - فرهنگی و احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد ($p < 0/05$) و ضریب مسیر با $0/328$).

IFI	NFI	CFI	AGFI	GFI	RMSEA	درجه آزادی/کای دو	شاخص
0/960	0/943	0/957	0/864	0/976	0/096	4/202	مقدار محاسبه شده
>0/90	>0/90	>0/90	>0/80	>0/90	<0/1	<5	سطح قابل قبول
مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	نتیجه

جدول ۹ شاخص های برازش برای مدل

فرضیه ۲. بین پایبندی مذهبی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

p-value	t مقدار	واریانس تبیین شده (R2)	بار عاملی استاندارد شده	مؤلفه	سازه
<0/05	8/825	0/402	0/634	مراجعه به مسجد	پایبندی مذهبی (R3)
<0/05	8/460	0/355	0/596	شرکت در نماز جمعه	
<0/05	6/256	0/162	0/403	کمک به مراسم مذهبی	
<0/05	6/879	0/205	0/453	برپایی مجالس دعاء	
<0/05	8/262	0/332	0/576	وضعیت اقامه نماز	
<0/05	8/965	0/422	0/650	ایفای روزه	
<0/05	8/663	0/381	0/617	نوع پوشش	
<0/05	7/293	0/238	0/488	ارتباط با نامحرم	
<0/05	8/623	0/376	0/613	آگاهی از احکام دینی	
	Fixed	0/332	0/576	تماس برای کسب تکلیف	

جدول ۱۰ بار عاملی استاندارد، مجذور همبستگی و مقادیر t سؤال های مربوط به سازه پایبندی مذهبی

تبیین طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر... لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

فرضیه ۳. بین احساس آزادی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

سازه	مؤلفه	بار عاملی استاندارد شده	واریانس تبیین شده (R ²)	t مقدار	p-value
احساس آزادی (R1)	حجاب	۰/۴۴۱	۰/۱۹۴	۶/۸۶۳	<۰/۰۵
	لباس غیر محرک	۰/۵۶۶	۰/۳۲۰	۸/۴۹۱	<۰/۰۵
	آرایش	۰/۵۷۴	۰/۳۲۹	۸/۵۸۸	<۰/۰۵
	لباس زیبا و تنگ	۰/۶۹۱	۰/۴۷۷	۹/۸۱۹	<۰/۰۵
	مدگرایی	۰/۵۹۹	۰/۳۵۹	۸/۸۸۹	<۰/۰۵
	پوشش مناسب	۰/۶۷۰	۰/۴۴۹	Fixed	

جدول ۱۱ بار عاملی استاندارد، مجذور همبستگی و مقادیر t سؤال‌های مربوط به سازه احساس آزادی

فرضیه ۴. بین امنیت و احساس امنیت رابطه وجود دارد.

سازه	مؤلفه	بار عاملی استاندارد شده	واریانس تبیین شده (R ²)	t مقدار	p-value
امنیت (R2)	آزرده شدن	۰/۵۲۹	۰/۲۸۰	۶/۳۰۱	<۰/۰۵
	تهدید به سرقت	۰/۷۲۷	۰/۵۲۸	۸/۲۸۲	<۰/۰۵
	آزار و اذیت جنسی	۰/۸۰۷	۰/۶۵۱	۸/۲۳۵	<۰/۰۵
	مواد فروشان	۰/۲۹۶	۰/۰۸۸	۴/۵۱۰	<۰/۰۵
	اراذل و اوپاش	۰/۱۳۰	۰/۰۴۳	۲/۱۰۰	<۰/۰۵
	مشاجره	۰/۲۰۹	Fixed		

جدول ۱۲ بار عاملی استاندارد، مجذور همبستگی و مقادیر t سؤال‌های مربوط به سازه امنیت

فرضیه ۵. بین هویت اجتماعی - فرهنگی رابطه وجود دارد.

سازه	مؤلفه	بار عاملی استاندارد شده	واریانس تیین شده (R ²)	t مقدار	p-value
هویت اجتماعی - فرهنگی (R4)	شان منزلت زنان و مردان	۰/۵۹۴	۰/۳۵۳	۷/۵۱۴	<۰/۰۵
	احترام نسبت به فرهنگ	۰/۶۲۴	۰/۳۸۹	۷/۷۲۲	<۰/۰۵
	امکان دستیابی به شغل	۰/۶۶۲	۰/۳۸۷	۷/۹۵۵	<۰/۰۵
	شرکت در فعالیت سیاسی و فرهنگی	۰/۶۰۶	۰/۳۶۷	۷/۵۹۷	<۰/۰۵
	شرکت در فعالیت اجتماعی	۰/۵۶۹	۰/۳۲۴	۷/۳۲۳	<۰/۰۵
	افتخار به هویت اجتماعی و فرهنگی	۰/۵۱۹	۰/۲۶۹	۶/۹۲۴	<۰/۰۵
	شناخت فعالیت اجتماعی و سیاسی	۰/۵۱۷	۰/۲۶۷	Fixed	

جدول ۱۳ بار عاملی استاندارد، مجذور همبستگی و مقادیر t سؤال‌های مربوط به سازه هویت اجتماعی- فرهنگی

سازه	مؤلفه	بار عاملی استاندارد شده	واریانس تیین شده (R2)	t مقدار	p-value
احساس امنیت اجتماعی (R5)	قدم زدن در کوچه تاریک	۰/۴۶۵	۰/۲۱۶	Fixed	
	کمک به شخصی که دچار مشکل شده	۰/۴۴۰	۰/۱۹۴	۶/۲۳۲	<۰/۰۵
	امن بودن مکان زندگی	۰/۵۹۸	۰/۳۵۸	۷/۴۶۱	<۰/۰۵
	احساس امنیت در اجتماعات محلی	۰/۶۵۴	۰/۴۲۸	۷/۷۸۸	<۰/۰۵
	تردد زنان و دختران شب‌ها	۰/۵۷۹	۰/۳۳۵	۷/۳۳۸	<۰/۰۵
	ترس از سرقت	۰/۶۳۵	۰/۴۰۳	۷/۶۸۴	<۰/۰۵
	موافقت نیروی انتظامی در ایجاد امنیت	۰/۷۰۴	۰/۴۹۶	۸/۰۴۹	<۰/۰۵
	واگذاری سرمایه	۰/۷۴۰	۰/۵۴۸	۸/۲۱۴	<۰/۰۵

تبیین طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

اجرای قوانین و مقررات	۰/۷۲۴	۰/۵۲۴	۸/۱۴۲	<۰/۰۵
تردد خودروها بدون قوانین	۰/۵۶۷	۰/۳۲۱	۷/۲۵۳	<۰/۰۵
انتقاد از مسئولان	۰/۶۴۵	۰/۴۱۶	۷/۷۳۹	<۰/۰۵

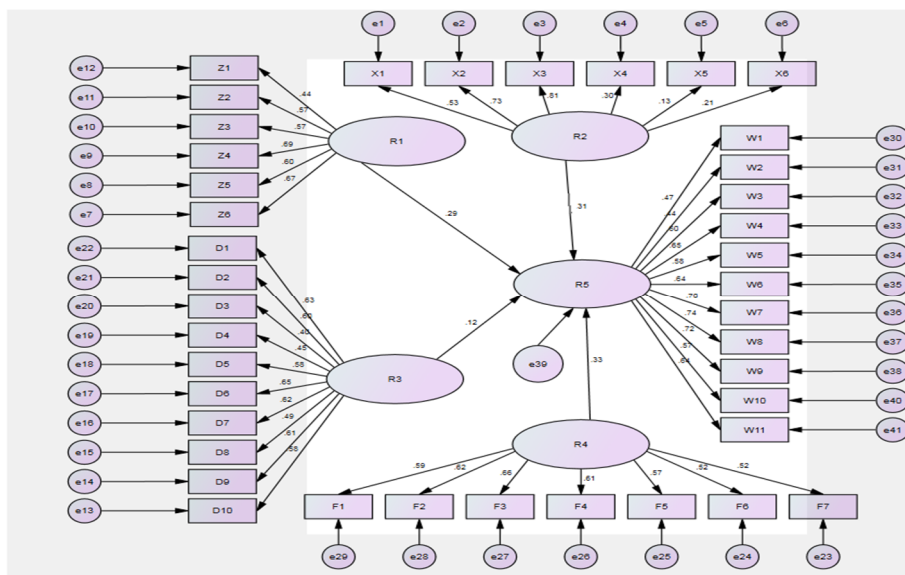
جدول ۱۴ بار عاملی استاندارد، مجذور همبستگی و مقادیر t سؤال‌های مربوط به سازه احساس امنیت اجتماعی

رابطه مورد بررسی	ضریب مسیر	آماره t*	وجود ارتباط	نوع ارتباط
پابندی مذهبی ← احساس امنیت اجتماعی	۰/۱۱۸	۲/۰۲۸	دارد	مستقیم
احساس آزادی ← احساس امنیت اجتماعی	۰/۲۹۰	۴/۲۲۰	دارد	مستقیم
امنیت ← احساس امنیت اجتماعی	۰/۳۱۱	۴/۲۳۶	دارد	مستقیم
هویت اجتماعی - فرهنگی ← احساس امنیت اجتماعی	۰/۳۲۸	۴/۳۸۱	دارد	مستقیم

جدول ۱۵ ضرایب مسیر و معنی‌داری آن‌ها و بررسی فرضیه‌های پژوهش در مدل مسیر اصلی

* مقادیر بزرگ‌تر از ۱/۹۶ معنی دار در سطح ۰/۰۵

برای بررسی رابطه فوق از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج برازش مدل در نگاره ۱ نشان داده شده است. شاخص‌های نیکویی برازش در جدول ۷ آورده شده است. در این مدل مستطیل‌ها نشان دهنده متغیرهای مشاهده شده، بیضی‌ها نشان دهنده متغیرهای پنهان هستند. ضرایب نشان داده شده در دیاگرام، ضرایب مسیر هستند. ضرایب بین متغیرهای مشاهده شده با متغیر پنهان وابسته بارهای عاملی استاندارد هستند و ضرایب بین متغیرهای پنهان ضرایب رگرسیون هستند. بر اساس شاخص‌های نیکویی برازش، مدل برازش داده شده از مناسبت برخوردار است. مقدار RMSEA مدل برابر ۰/۰۸۷ است که نشان دهنده برازش خوب مدل است. مجذور همبستگی (مجذور بار عاملی استاندارد شده) به صورت زیر تفسیر می‌شود: به عنوان مثال در سازه پابندی مذهبی، مجذور همبستگی این سازه برای سوال اول برابر است با ۰/۴۰۲ (۰/۶۳۴*۰/۶۳۴=۰/۴۰۲). به این معنی است که ۴۰/۲ درصد تغییرات سوال اول، توسط این سازه توضیح داده می‌شود.

نگاره ۱ مقادیر ضرایب استاندارد شده حاصل از مدل سازی معادلات ساختاری برای بررسی مدل مفهومی

۴- نتیجه گیری

در تبیین یافته‌های تحقیق نظریه پردازان امنیت بر این باورند که بهبود احساس امنیت و ایجاد روابط سالم در جامعه، خود را در سطوح مختلف خرد، میانی و کلان نشان می‌دهد. همچنان ایشان خاطر نشان می‌سازد مفهوم امنیت با امنیت فردی ارتباط تنگاتنگی با یکدیگر داشته و آرامش، ثبات و نظم اجتماعی در گرو احساس رضایت افراد در جامعه است. برداشت از مجموعه برخوردهای یک زندگی بدون دغدغه تحت عنوان «احساس امنیت اجتماعی» یاد می‌شود، از این رو احساس امنیت اجتماعی یکی از مهمترین شاخص‌های عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی محسوب می‌گردد. در واقع می‌توان بیان نمود عواملی مانند پایبندی مذهبی، احساس آزادی، امنیت و هویت اجتماعی- فرهنگی نمونه‌ای از مهم‌ترین شاخص‌های احساس امنیت اجتماعی محسوب می‌شود و باعث ایجاد احساس امنیت در جامعه، آرامش، توسعه و رفاه، تحولات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی می‌گردد.

در پژوهش حاضر تلاش شد تا تأثیر عوامل فرهنگی بر احساس امنیت اجتماعی در شهر کرمان مورد مطالعه قرار گیرد. چرا که رضایت و ثبات زندگی در

تبیین طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

کلان شهرها، به دلیل مسائل و مشکلات اجتماعی و اقتصادی فراوان، افراد را دچار نارضایتی نموده و این امر باعث شده که سلامت جامعه از ابعاد مختلف مورد تهدید قرار گیرد.

در این پژوهش عوامل فرهنگی موثر بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان بالای ۲۰ سال شهر کرمان مورد بررسی شد. در بخش نظری با استفاده از تئوری‌های مورد نیاز در هر زمینه به بررسی ابعاد و عوامل موثر بر موضوع پرداخته شد و تعاریف مختلفی درباره هر یک از متغیرهای مستقل و متغیر وابسته بیان گردید. همچنین با توجه به هر دسته از تئوری‌های مطرح شده، فرضیه مناسب آن استخراج و به بررسی آنها پرداخته شد. در مجموع یافته‌های تحقیق و فعالیت‌های آماری مربوطه، رابطه معنی‌دار و مثبت بین متغیرهای پژوهش و احساس امنیت اجتماعی در بین افراد در جامعه آماری مورد مطالعه را مورد تأیید قرار داده است. لذا نتیجه حاصله با نتایج تحقیق‌های جعفری (۱۳۹۷)، نوابخش (۱۳۹۶)، نادری (۱۳۹۴) و محمدی (۱۳۹۲) همخوانی دارد.

میزان احساس امنیت اجتماعی پاسخگویان از زندگی ۶۵ درصد بود و آنان تأثیر پایبندی مذهبی ۵۷ درصد، احساس آزادی ۶۴ درصد، امنیت ۵۴ درصد، هویت اجتماعی- فرهنگی ۵۸ درصد، بر احساس امنیت اجتماعی را دانستند. در مجموع امنیت اجتماعی خانواده‌های ساکن منطقه ۲ نسبت به منطقه ۱ و ۳ و ۴ با توجه به اشتغال، درآمد، رفاه، از میانگین امنیت اجتماعی بالاتری برخوردار بودند. در واقع می‌توان عنوان نمود توان خانواده، قدرت و احساس آرامش ضامن امنیت افراد خواهد بود و بالا رفتن امنیت موجب افزایش کیفیت زندگی خواهد شد. نتایج تحقیقات این پژوهش با مباحث نظری ویور، بوزان، ال‌ویور و گیدنز قرابت و همخوانی دارد. با توجه به آمارهای حاصله مربوط به احساس امنیت اجتماعی، می‌توان عنوان نمود به علت پایبندی مذهبی، و قوم‌مداری، هویت اجتماعی و فرهنگی در شهر کرمان نشانگر این است که از هر ۱۰۰ نفر شهروند کرمانی ۱۵ نفر از امنیت اجتماعی خود رضایت نداشتند.

البته باید عنوان نمود نداشتن اعتماد به نفس، ناامیدی در قبال آینده و مشکلات قومی و نژادی، تفاوت‌های فرهنگی، بیکاری، مشکلات خانوادگی و اعتیاد از مهمترین علل نارضایتی از زندگی محسوب می‌شود. همچنین می‌توان بیان کرد امنیت همیشه بر

ارتباطات انسانی و نقش هنجارها مهم و تأثیرگذار بوده و در صورتی که توزیع عادلانه بین انسان‌ها، شیوه مناسب سازمان‌دهی با شرایط اجتماعی، برابری بین زنان و مردان و همچنین گروه‌های نژادی، قومی، مذهبی، برابری حقوق انسانی، آموزش، بهداشت، استفاده از منابع اقتصادی و رفاه فردی نقش به‌سزایی در ایجاد آرامش خاطر و کاهش عدم اعتماد در جامعه می‌گردد و همچنین نقش و اهمیت دولت در ایجاد امنیت و احساس امنیت از ابتدا مورد توجه بسیاری از نظریه‌پردازان بوده است و مردم از دولت و نهادهای مربوط به آن، این انتظار را دارند که این وظیفه مهم را به نحو احسن در جامعه اجرا نمایند، البته موفقیت در این امر مستلزم ساختارهای مناسب فرهنگی و اجتماعی از یک سو و اراده مسئولین ذی ربط در ایجاد نوآوری و انجام برخی اقدامات و تغییرات سازمانی برای تغییرات اساسی در عرصه‌های مختلف جامعه از سوی دیگر نقش به‌سزایی دارد.

داده‌ها حاکی از این امر بود که شهر کرمان به دلیل نزدیکی به استان سیستان و بلوچستان و تأثیر به‌سزایی که این استان از نظر امنیت اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی ایجاد کرده است احساس امنیت اجتماعی کمتری برخوردار بوده و از طرف دیگر همجواری با استان یزد قومیت‌ها و مذهب تأثیر به‌سزایی در این استان گذارده است. با نگاهی به فرضیات تحقیق و نتایج پژوهش، شناسایی قوت و فرصت‌های موجود و تهدیدات مرتبط با شهر کرمان، در این بحث سعی شده است تا راهکارها و پیشنهادهایی در ارتباط با بالا بردن سطح توسعه در جامعه مورد نظر ارائه گردد. آگاهی و شیوه مقابله صحیح شهروندان نسبت به آسیب‌ها، خطرات، تنگناها و موانعی که در اطرافشان وجود دارد؛

شناسایی و برنامه‌ریزی دقیق آموزشی و علمی هدفمند در جهت رفع زمینه‌های بروز تبعیض و نارضایتی؛
افزایش سطح مشارکت و همکاری در سطح شهر و حاشیه‌نشینان و انسجام و یکپارچگی با آموزش و فرهنگ‌سازی؛
گسترش فرهنگ امنیت و پایه‌های اعتماد به نفس و اطمینان را از بدو کودکی در خانواده و محیط‌های آموزشی؛
گسترش و ارتقاء مکان‌های تفریحی، فراغتی، کتابخانه و ورزشی و...؛

تبیین طراحی مدل تبیینی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

تبلیغات و معرفی جاذبه‌های گردشگری و آثار تاریخی با توجه به شرایط آب و هوایی شهر کرمان در زمان مناسب در سطح وسیع کشوری و جهانی؛
ایجاد اشتغال و کارآفرینی برای حاشیه‌نشینان به منظور کاهش بیکاری و از بین رفتن شغل‌های کاذب و افزایش درآمد و کاهش فقر و بهبود کیفیت زندگی و گسترش رفاه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، عدالت اجتماعی و رضایت از زندگی برای تمام گروه‌ها در سطح شهر؛
برنامه‌ریزی مناسب در کوتاه‌مدت و درازمدت توسط مسئولان و برنامه‌ریزان به منظور ارتقاء فرهنگ حاشیه‌نشینان و مشارکت و جذب آنان در برنامه‌های شهری؛
تشویق ساکنان به صنایع دستی، صنایع فرش، شیرینی، گلاب و عرقیات، منبت-کاری و... ایجاد اشتغال از این راه؛
راه اندازی و گسترش صنایع معادن و مس؛
به دلیل خسارت‌های گسترده در تولید و توزیع محصولات کشاورزی و شرایط نامساعد جوی نسبت به پوشش بیمه‌ای این محصولات اقدام و همچنین آموزش لازم در خصوص الگوی درست کاشت و برداشت صورت پذیرد.

منابع

- افراسیابی، حسین؛ پورخرم، یاسین، ممینی، سجاد (۱۳۹۴). «عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با احساس امنیت در فضای خانواده»، مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره نهم، شماره یک، ۲۴-۴.
- الماسی، مسعود (۱۳۹۵). «بررسی عوامل مرتبط با احساس امنیت اجتماعی زنان (مورد مطالعه: زنان ساکن مجتمع‌های مسکونی مهر شهر ایلام)»، مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان، سال چهاردهم، شماره یک، ۱۲۷-۱۰۳.
- بوزان، باری (۱۳۹۰). مردم، دولتها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ سوم.
- بیرو، آلن (۱۳۸۰). فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، تهران: انتشارات مؤسسه کیهان، چاپ چهارم.
- پوراحمد، احمد، عیوضلو، محمود، حامد، محبوبه، عیوضلو، داود، رضایی، فرشته (۱۳۹۱). «بررسی رابطه دین داری و احساس امنیت در فضاهای شهری و روستایی، (مطالعه موردی: شهرستان کوه‌دشت)»، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره اول، ۲۰-۱.
- ترابی، یوسف، گودرزی، آیت (۱۳۸۳). «ارزش‌ها و امنیت اجتماعی»، فصلنامه دانش انتظامی، سال ششم، شماره دوم، ۴۶-۳۱.
- حاتمی، علی، احمدی، بختیار، اسمعیلی، عطاء (۱۳۹۴). «بررسی عوامل مرتبط با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مورد مطالعه زنان شهر کرمانشاه»، فصلنامه پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال چهارم، شماره سوم، ۱۲۱-۱۰۳.
- حداد عادل، غلامعلی (۱۳۸۵). «نظری بر منظره آزادی»، مجله فلسفه، شماره دو.
- جعفری، خدیجه، مسگرزاده، سجاد، میرزاخانی، محمد (۱۳۹۷). «عوامل تأثیر گذار بر امنیت اجتماعی شهروندان تبریز»، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناسی، سال دهم، شماره سی و هشتم، ۸۳-۶۱.
- خواجه نوری، بیژن، کاوه، مهدی (۱۳۹۲). «مطالعه رابطه بین مصرف رسانه ای و احساس امنیت اجتماعی»، پژوهش‌های راهبردی نظم و امنیت اجتماعی، سال دوم، شماره ۶، ۷۸-۵۷.
- دشتی، محمد (۱۳۸۱). نهج البلاغه، حضرت امیر المومنین (ع)، تهران: دانش هوشیار.
- رفیع پور، فرامرز (۱۳۷۸). آنومی یا آشفتگی اجتماعی، پژوهشی در زمینه پتانسیل آنومی در شهر تهران، تهران: انتشارات صدا و سیما، سروش.
- ساروخانی، باقر، هاشم نژاد، فاطمه (۱۳۹۰). «رابطه بین سرمایه اجتماعی (مولفه های آن) و

تیین طراحی مدل تییینی عوامل فرهنگی موثر بر...؛ لیلا عشاق خسروشاهی و همکاران

احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان شهر ساری»، فصلنامه جامعه شناسی مطالعات جوانان، سال دوم، شماره دوم، ۹۴-۸۱

سلیمانزاده، علی، نوابخش، مهرداد، ساروخانی، باقر (۱۳۹۶). «نقش شبکه‌های اجتماعی نوین در توسعه فرهنگی شهرستان ملکان»، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال دهم، شماره اول، ۵۹-۴۷.

شمشیری، بابک (۱۳۸۷). درآمدی بر هویت ملی، تهران: انتشارات نوید، چاپ اول.
طاهری، زهرا، نعمت الهی، زهرا، هاشمیان، سیدعلی (۱۳۹۵). امنیت و احساس امنیت، تهران: انتشارات جامعه شناسان.

غفاری، غلامرضا (۱۳۹۰). سرمایه اجتماعی و امنیت انتظامی، تهران: انتشارات جامعه شناسان.
کریمی، فاروق، نوابخش، مهرداد (۱۳۹۶). «قانون‌گریزی و عوامل فرهنگی اجتماعی مؤثر بر آن جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهر مریوان»، فصلنامه مطالعات میان فرهنگی، سال سیزدهم، شماره سی و ششم، ۹۷-۱۱۸.

کوزر، لوئیس، روزنبرگ، برنارد (۱۳۹۳). نظریه‌های بنیاد جامعه شناختی، ترجمه فرهنگ ارشاد، تهران: نشر نی، چاپ ششم.

کوئن، بروس (۱۳۹۰). مبانی جامعه شناسی، ترجمه غلامعباس توسلی و رضا فاضل، چاپ بیست و سوم، تهران: انتشارات سمت.

گروسی، سعیده، میرزایی، جلال، شاهرخی، احسان (۱۳۸۶). «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت)»، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره دوم، ۳۹-۲۶.

گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷). پیامدهای مدنیت، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
ماندل، رابرت (۱۳۷۷). چهره متغیر امنیت ملی، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

محمدی، جمال، مرادی پادوک، مریم (۱۳۹۲). «بررسی احساس امنیت زنان در مناطق مختلف شهری نمونه موردی مناطق ۵ و ۱۳ اصفهان»، مطالعات جامعه شناختی شهری، سال سوم، شماره نهم، ۱۷۲-۱۵۵.

نادری، محمد (۱۳۹۴). «بررسی تأثیر فرهنگ اسلامی بر امنیت اجتماعی»، فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، سال هفدهم، شماره شصت و نهم، ۱۲۹-۱۱۳.

نبوی، سید عبدالحسین، حسین زاده، علی حسین، حسینی، سیده هاجر (۱۳۸۹). «بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی موثر بر احساس امنیت اجتماعی»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و یکم شماره ۴، ۹۶-۷۳.

نویدنیان، منیژه (۱۳۸۸). امنیت اجتماعی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
نیازی، محسن؛ فرشادفر، یاسمن (۱۳۹۰). «بررسی رابطه بین میزان سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین زنان مناطق شمال (۲ و ۱) و جنوب شهر (۲۰ و ۱۹) تهران»، فصلنامه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان، سال دوم، شماره ۳، ۱۴۷-۱۷۸.

Chong.kwon kim, Sihyun Jeong Jaehoon Lee & Junhyun Park (2017).
The Social Relation Key: A new paradigm for security, Information Systems 71, pag 68-77.

Jackson, J (2004). Experience and expression. Social and cultural significance in the fear of crime, The British Journal of Criminology, (44): 946-966.

Moller, Bgorn (2000). The united nations, as a security political actor with a special fpcus on Africa.

